

P

NAAR HET OVERZICHT

Inhaltsverzeichnis

P	>
Päperbüsse	>
Päperweide, ook Pääperweide	>
Palisades	>
Palmboom (aangepast)	>
Pannemann - alias Johannes Heisterkamp	>
Pannemannstrasse	>
Vader Bernward (Paul Lamers)	>
Vader Sigbert (Dr Karl Wagner)	>
Paul-Schwarzer-Straße	>
Ernst Pauls	>
Maria Peiss	>
Pestalozzischool Bocholt	>
Parochiebibliotheek St Joseph	>
Ss. Ewaldi, parochie en kerk	>
Pfarrer-Anton-Hommel-Weg	>
Pfarrer-Becking-Straße	>
Pfarrer-Quade-Weg	>
Pfarrer-Wigger-School	>
St Joseph's parochiezaal	>
Parochiekerk Maria Trösterin Mussum	>
Plaggeneschkultur	>
Over de stadsencyclopedie	>

P

– Päperbüsse

Volgens de overlevering werden er twee torenmodellen gemaakt voor de Sint-Joriskerk nadat de torenspits in 1745 door blikseminslag en brand was verwoest. De uitvoering van de favoriete "Päperbüsse" (peperbus) werd waarschijnlijk toevertrouwd aan de Ausburgse bouwmeester Johann Neher. Het is een zeldzame en interessante barokke torenspitsconstructie met een ingevoegde klokkentoren in een doosvormige structuur. De toren werd verwoest tijdens de aanval op Bocholt op 22 maart 1945.

Lit.: M. Kamps, Als die Päperbüsse unterging, in: UNSER BOCHOLT Jg. 49 (1998) H. 4, p. 30-50.

Elisabeth Heiduk (23/04/09 11:07 am)

– Päperweide, ook Pääperweide

"Päperweide" was de naam die gegeven werd aan het zuidelijke deel van de huidige Münsterstraße. En de herbergier die hier vroeger zijn herberg bouwde, behield de naam "Päper-Weert" generaties lang.

Deze naam zou ook een oude veldnaam kunnen zijn. Een straat in dit gebied draagt tegenwoordig de naam "Päperweide".

Lit.: Werner Schneider, In drei Stunden nach England, Rom und Jericho, in: UNSER BOCHOLT, vol. 9 (1958) p. 3, pp. 8-15. Walter Ciuraj et al, Die Flurnamen der Stadt Bocholt (Bocholter Quellen und Beiträge - Band 4), Bocholt/Vreden 1992, p. 32.

Johann Telaar (23/04/09 11:19 am)

– Palisades

Vestingwerken, Hessisch

Op 30 januari 1648 maakte een speciaal vredesverdrag tussen Spanje en de Nederlanden een einde aan een tachtigjarige oorlog (1568-1648) tussen de Nederlanden en Spanje. Tijdens de oorlog staken troepen van beide partijen

herhaaldelijk de grenzen van Westfalen over. De stad Bocholt en de landelijke omgeving werden daarbij ook zwaar beschadigd. De stad Bocholt breidde daarom haar vestingwerken uit, vooral in de jaren 1583-1587, volgens het zogenaamde Duitse bastionsysteem. Een tweede stadsgracht werd meer dan 100 meter voor de middeleeuwse stadsmuur aangelegd en de uitgegraven aarde werd tot rechte wallen gevormd. In de bochten van de muur werden acht halfronde bastions of bolwerken gebouwd voor de plaatsing van kanonnen. Deze versterking werd noodzakelijk door de uitvinding van het buskruit en de bouw van steeds krachtigere kanonnen, die middeleeuwse stadsmuren snel konden verwoesten.

De Dertigjarige Oorlog, die in 1618 uitbrak, werd vanaf 1622 ook acuut voor het Münsterland en Bocholt. Vanaf 1632 viel landgraaf Wilhelm V van Hessen-Kassel het bisdom Münster aan als bondgenoot van de protestantse Zweedse koning Gustav Adolf. Bocholt werd vanaf 1633 meerdere keren belegerd, veroverd en geplunderd, vooral in 1635. De Hessiërs bezetten de stad meer dan 15 jaar tot 1650. In de jaren 1642-1645 lieten ze de vesting uitbreiden volgens het zogenaamde Nederlandse vestingbouwsysteem: De grachten werden verbreed, de wallen werden extra verhoogd en er werden acht stervormige bastions gebouwd met rechte flanken, waardoor de aanvallers langs de eveneens rechte wallensecties konden schieten. Na het vredesverdrag van oktober 1648 werd het onneembare fort gebruikt als onderhandelingstroef tegen de bisschop om hem te dwingen 800.000 Reichstalers te betalen. De Hessiërs verlieten de stad pas twee jaar later nadat het geld was betaald en de nieuwe vestingwerken waren afgebroken, wat ook als voorwaarde was gesteld, in april en mei 1650.

De belangrijkste en oudste kaart van de stad Bocholt werd op 21 mei 1650 getekend door Nikolaus Knickenberg en is niet naar het noorden maar naar het zuiden georiënteerd. De middeleeuwse stadsmuur, de gracht ervoor en het Hessische fortificatiesysteem zijn weergegeven. De acht bastions zijn op ongeveer gelijke afstanden verdeeld over de uitgebreide vestingwerken. Ze steken in een vijfhoekige vorm als sterpieken uit de rechte wallen en zijn speciaal ontworpen voor de installatie van kanonnen. Tussen elk van hen liggen de acht rechte wallen, die een verbinding vormen met de bastions. Tegenwoordig lopen de vestingwegen langs deze wallen.

De belangrijkste zichtbare overblijfselen staan hieronder:

Stiftsbollwerk: is vandaag de dag nog duidelijk herkenbaar in het zuidelijke deel van de Dinxperloer Straße en de Kurfürstenstraße, die een scherpe bocht naar het noordoosten maakt.

Het bolwerk van Everstein blijft herkenbaar door de scherpe bocht in de Kurfürstenstraße, die afslaat van de Herzogstraße.

Het Ernstbolwerk is herkenbaar in het stratenplan van de Stenerner Weg, de Eintrachtstraße en de haakse bocht van de Viktoriastraße. De Clemens-Dülmer-Schule ligt binnen het bolwerk. Tegenwoordig loopt de straat "Im Bollwerk" door het centrum van het voormalige interieur.

De zuidelijke wal geeft vandaag de dag nog steeds de loop van de voormalige wal aan.

De buitenste gracht van het Amelia-bolwerk is nog duidelijk herkenbaar als overblijfsel van de Hessische vestingwerken in de Aa-boog bij Karstadt!

Het Wilhelmusbolwerk: het reikt tot in het voormalige fabriekscomplex van de firma Driessen - tegenwoordig "Winkel-Arkaden", dat in 1996 werd afgebroken.

De Aa-Bogen tussen "Aurillac"- en "Rossendale-Promenade", ook afgevlakt in de jaren 1960, is samen met de boog bij Karstadt het duidelijkst zichtbare overblijfsel van de buitenste gracht van de vestingwerken van Hessen.

De overblijfselen van vroegere verdedigingswerken verdwijnen steeds meer: de middeleeuwse gracht is volledig verdwenen;

de Binnenaa drijft geen watermolen meer aan en is gedempt;

de "Gäle Wäterken" levert niet langer water voor de buitengracht en is nergens meer te zien als waterloop.

De buitenste gracht uit de Hessentijd is vaak alleen zichtbaar in de straten of in de afgevlakte bochten bij Karstadt en het stadhuis. De meeste Bocholters zijn zich niet bewust van de vroegere betekenis van deze overblijfselen.

Literatuur: Werner Sundermann / Georg Letschert, Die hessischen Befestigungsanlagen des Dreißigjährigen Krieges, in: UNSER BOCHOLT, Vol. 49 (1998), H.4, pp.3-23 Werner Sundermann, Stadtkernarchäologie ergänzt historische Nachrichten, in: UNSER BOCHOLT, Vol. 38 (1987), H.2/3, pp.37-51.

Werner Sundermann (29.09.10 08:56)

Palmboom (aangepast)

De zondag voor Pasen wordt gekenmerkt door de plechtige intocht van Christus in Jeruzalem. Palmtakken waren een symbool van eerbetoon. Omdat palmtakken in onze streken niet verkrijgbaar waren, werd buxus gebruikt. Dit wordt vandaag de dag nog steeds "Palm" genoemd.

Het middelpunt van de zondag is de wijding van de palmen. De priester zegent de palmtakken, waarvan elke kerkganger er een paar meeneemt. Vroeger was het gebruik van de palmtakken beperkt tot de kerk. Tegenwoordig gaat de palmprocessie ook buiten de kerk, geleid door de kinderen met hun palmpaasstokken. Deze nemen verschillende vormen aan in het westelijke Münsterland.

De gebruikelijke palmpaasstok in Bocholt en omgeving bestaat uit de top van een dennenboom. De kerstboom die niet meer nodig is wordt teruggezet tot Palmzondag, de top met de vier bovenste takken wordt schoongemaakt en versierd. Op de top van elke tak wordt een palmvogel geplaatst, met een buxustakje in de rug gestoken. Op de vier zijtakken ligt een krakeling (Kräkling in Bocholt). De bovenkant wordt versierd met een grote appel of sinaasappel. Slingers van sultanarozijnen of gedroogde pruimen sieren het kunstwerkje ook.

In de loop der tijd is het aantal kinderen dat een palmstok draagt afgenomen. Het kinderliedje: "Palm, Palm, Sunndag, öwwer een Sunndag, dann kriegt wej en Ei, dann kriegt wej en Ei, dann kriegt wej en lecker Paosei" wordt nu nog maar zelden gehoord omdat de kinderen geen Nederduits meer spreken. Ook al hebben ze de tekst uit hun hoofd geleerd, de betekenis blijft voor hen onbegrijpelijk.

Literatuur: Dietmar Sauermann, Volksfeste im Westmünsterland, Beiträge des Historischen Vereins Vreden zur Landes- und Volkskunde H. 24, Vreden 1983, p. 68 ff. Anna Lindenberg, Erinnerungen an Alt-Bocholt, Grabenstädt 1978, p. 22 en 42. Hans-Detlef Oppel (23.04.09 11:24 am)

Pannemann - alias Johannes Heisterkamp

Zijn echte naam was Johannes Heisterkamp. Zoals vandaag de dag nog steeds gebruikelijk is in sommige gebieden, werd hij Pannemann genoemd, naar de naam van de boerderij waar hij woonde.

Hij werd op 11 augustus 1826 geboren in Liedern, nu een district van Bocholt. Als kind ging hij naar de boerderijschool in Liedern. Hij moest al vroeg meehelpen met het veldwerk. Later leerde hij het vak van zijn vader als klompenmaker. Hij reisde met een volgeladen paardenkar naar Münster, Krefeld, Moers en Kleef en verkocht daar de klompen die hij maakte. Slechts twee keer in zijn leven verliet hij de boerderij van zijn vader voor langere tijd. Hij werkte een tijd als klompenmaker in Lünten bij Vreden. In 1849 vervulde hij zijn dienstplicht bij het Fusilier Bataljon 13, maar werd in 1850 wegens ziekte ontslagen. Aan de volgende oorlogen hoefde hij vanwege zijn leeftijd niet deel te nemen.

Op 32-jarige leeftijd trouwde hij met Anna Catharina Schaffeld. Negen van zijn 11 kinderen stierven op jonge leeftijd. Zijn vrouw stierf in 1896.

Johann Heisterkamp stierf in 1930 op 104-jarige leeftijd. In die tijd was hij de oudste Duitser. In de wijk Lowick werden de Pannemannstraße en een jeugdcentrum naar "Alter Pannemann" vernoemd.

Referenties: Klemens Becker, Heimatkalender des Landkreises Borken und des Stadtkreises Bocholt, Jh1927, blz. 15/16, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 4, blz.

60, in: UNSER BOCHOLT Jg. 40 (1989) H. 3, blz. 57. Johann Telaar (23.04.09 11:26 am)

— Pannemannstrasse

Deze straat is vernoemd ter nagedachtenis aan de klompenmaker Johannes Heisterkamp (1826-1930), bekend als Pannemann [↗](#). Hij was de oudste Duitser in zijn tijd.

Lit:

Gerhard Schmalstieg, Straßennamen in Bocholt nach nur hier bekannten Personen, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 4, p. 53-72. Wilhelm Seggewiß, Bocholter Straßen erzählen Geschichte, in: UNSER BOCHOLT Jg. 40 (1989), H. 3, p. 57.

— Vader Bernward (Paul Lamers)

werd geboren op 4 juli 1918 in Mehr bij Kleve en werd Paul gedoopt.

Na de lagere school bezocht hij van 1930 tot 1935 de kapucijner missieschool, daarna het Sint-Jorisgymnasium in Bocholt, waar hij in 1937 zijn Abitur behaalde. Op 29 maart 1937 begon hij het noviciaat in Stühlingen, waar hij op 30 maart 1938 zijn eenvoudige professie deed in de kapucijnenorde. Zijn studie filosofie in Krefeld werd voortijdig afgebroken toen hij "drafted".

Pas na zijn tijd in de Rijksarbeidsdienst en de Wehrmacht kon hij op 18 juni 1947 zijn plechtige professie afleggen in Münster. Op 19 maart 1948 werd hij in Münster door hulpbisschop Roleff tot priester gewijd.

In april 1949 werd hij overgeplaatst van Münster naar Bocholt en werkte aanvankelijk als leraar aan de kloosterschool in Kleef tot 1951, toen hij verder les kon geven aan de leerlingen van het herbouwde internaat in Bocholt. Pater Bernward werkte meer dan 35 jaar als leraar en vele jaren ook als leider van het schoolkoor op het huidige Sint-Jozefgymnasium in Bocholt. Naast zijn werk in de school diende hij zijn medemensen in buitengewone zielzorg, in de Derde Orde, door decennialange inzet voor de leprozenliefdadigheid en als organist in de kloosterkerk St Laurentius aan de Hemdener Weg.

Door middel van woorden en muziek bracht hij de humor van zijn peetvader, de priester-dichter August Wibbelt, naar zijn toehoorders in meer dan 200 evenementen.

Na zijn pensionering als leraar kreeg hij van de bisschop van Münster de functie van rector van de St. Clare kerk, waar hij tot zijn dood op 19 juni 1990 als kapelaan voor de Clarissen zorgde.

Een woord van zijn peetvader karakteriseerde zijn diepe en devote levenshouding:

Dat Liäben üöwerläft den Daut - (Het leven overleeft de dood.) August Wibbelt

P. Alexander Kotschekoff OFM Cap en pater Fredegand Köhling OFM Cap (08.09.10 11:20)

← Vader Sigbert (Dr Karl Wagner)

werd geboren op 29 oktober 1919 in Krefeld en op Allerheiligen 1919 gedoopt als Karl Emil. Na de lagere school en de Oberrealschule in Krefeld, ging hij eerst naar de openbare school van het Bischöfliches Konvikt in Bensheim, daarna naar het Kurfürstliches Gymnasium tot zijn Abitur. Drie dagen na zijn eindexamen, op 28 maart 1938, begon hij het noviciaat in Stühlingen, waar hij op 29 maart 1939 zijn tijdelijke professie deed in de kapucijnenorde.

Zijn studie filosofie in Krefeld werd voortijdig afgebroken toen hij werd opgeroepen voor militaire dienst. De oorlog eindigde voor hem in 1943 toen hij in Noord-Afrika gevangen werd genomen door de Amerikanen. Pas na zijn vrijlating in 1947 kon hij theologie gaan studeren in Münster en zijn laatste geloften afleggen. Op 19 maart 1948 werd hij in Münster tot priester gewijd door hulpbisschop Heinrich Roleff. Na zijn theologiestudie in 1948 studeerde hij natuurwetenschappen aan de universiteiten van Münster, Heidelberg en Mainz. Hij slaagde in 1956 voor zijn lerarenopleiding in Mainz en promoveerde tot doctor in de natuurwetenschappen. Na een jaar als leraar in opleiding in Fulda begon hij in oktober 1957 les te geven aan de kloosterschool in Bocholt. Aanvankelijk gaf Sigbert les in alle exacte vakken en in aardrijkskunde en sport, later in biologie, scheikunde en aardrijkskunde. Hij werkte meer dan twee decennia op wat nu het St Josef Gymnasium in Bocholt is, het laatst als directeur van de opleiding (gepensioneerd), totdat hij met pensioen kon gaan.

Naast zijn werk op school, diende hij zijn medemensen in buitengewone zielzorg op alle zon- en feestdagen, gedurende vele jaren in de parochie van St Ludgerus in Spork bij Bocholt. Op 14-jarige leeftijd was hij al zeer geïnteresseerd in vlinders. Deze interesse leidde ertoe dat hij zich intensief ging bezighouden met entomologie, wat hem later de schertsende bijnaam "de nachtvlinder" opleverde. Weken- en zelfs maandenlange excursies naar Italië, Griekenland, Perzië en Turkije dienden zijn onderzoek. Zijn laatste excursie duurde zes maanden en bracht hem voorbij Turkije naar Syrië en Jordanië. Na jarenlange inspanningen verscheen in 1995 het driedelige werk "The Butterflies of Turkey", met speciale aandacht voor de buurlanden, dat hij

samen met Gerhard Hesselbarth (Dienholz) en Harry van Gorscht (Amsterdam)

samen met Gerard Hessebarth (Diepholz) en Harry van Oorscht (Amsterdam) redigeerde. P. Sigbert publiceerde ook kortere wetenschappelijke artikelen voor internationale congressen en vaktijdschriften. Zijn vlindercollectie werd alom bewonderd. P. Sigbert prepareerde tijdens zijn leven meer dan 100.000 vlinders. In de laatste maanden voor zijn dood reorganiseerde hij 25.000 vlinders en schonk ze aan het Museum König in Bonn.

Zijn praktische kennis demonstreerde hij vooral bij de nieuwbouw van het St Laurentiusklooster en pastoraat in Bocholt (1969 - 1971). Bij de afbouwceremonie benoemden de metselaars hem tot "voorman van eer" voor zijn inzet bij de bouw. Het kwam dan ook hard aan toen het klooster in Bocholt werd gesloten en hij in juli 2000 naar Oberhausen-Sterkrade moest verhuizen. Ook daar creëerde hij een monument voor zichzelf met de herinrichting van de binnenplaats. Al in zijn vroege jaren in Bocholt spande hij zich in om het landschap in de omgeving van de stad vorm te geven: in het natuurreservaat "Burlo-Vardingholter Venn" was hij als wetenschapper en opvoeder actief in tientallen onderzoeks- en werkopdrachten met leerlingen van zijn "Kapu" en leverde hij door dit gezamenlijke werk een belangrijke bijdrage aan het behoud en de hernatuurlijking van deze ecotoop. Dit werk werd beschouwd als een proefproject dat veel geïnteresseerde partijen aantrok.

Hij werkte ook als adviseur landschapsecologie in verschillende ruilverkavelingsprocessen en later als deskundige voor het Staatsinstituut voor Ecologie. Naast zijn inzet voor natuurbehoud publiceerde Sigbert talrijke artikelen over de plaatselijke flora en fauna in het tijdschrift voor cultuur- en lokale geschiedenis "Unser Bocholt". Zijn werk als pastoor, wetenschapper, landschapsecoloog en natuurbeschermer werd ook buiten de gemeenschap erkend:

De

- Duitse vereniging voor algemene en toegepaste entomologie verleende hem de Meigen-medaille

Al

- op 5 september 1988 verleende de minister-president van de deelstaat Noordrijn-Westfalen hem de Orde van Verdienste van de deelstaat NRW

Op

- 21 juni 2001 ontving hij het Kruis van Verdienste 1e klasse op lint van de Orde van Verdienste van de Bondsrepubliek Duitsland

Op

- 26 september 2001 verleende de stad Bocholt hem de stadsplaquette.

P. Sigbert hechtte niet veel waarde aan deze onderscheidingen. Het was genoeg voor hem om te weten dat hij zijn plichten naar behoren en naar beste vermogen had vervuld. Pater Sigbert overleed op 13 april 2004 in Oberhausen na een ernstige ziekte. Hij werd begraven op het kloosterkerkhof in Münster.

P. Alexander Kotschetkoff, OFM Cap en pater Hugo Stahl, OFM Cap (02.12.10 10:35 uur)

— Paul-Schwarzer-Straße

De Paul-Schwarzer-Straße is vernoemd naar Paul Schwarzer (1895-1961), leraar en hoofd van de Mussum Kreuzschule.

Lit:

Gerhard Schmalstieg, Straßennamen in Bocholt nach nur hier bekannten Personen, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 4, pp. 53-72.

Wilhelm Seggewiß, Bocholter Straßen erzählen Geschichte, in: UNSER BOCHOLT Jg. 40 (1989), H. 3, p. 60.

— Ernst Pauls

Ziekenhuispriester Prelaat Ernst Pauls stond in Bocholt altijd bekend als "Rector Pauls". De inwoners van Bocholt kenden hem als ziekenhuispastor. Hij werd beschouwd als het ideale rolmodel voor patiënten, hun familieleden en ziekenhuispersoneel. Hij was "een betrokken en succesvolle priester en daardoor een bijzondere steun voor de behandelende artsen". Zijn rustige en vriendelijke manier van doen was indrukwekkend.

Rector Pauls werd op 16 november 1902 in Oelde geboren. Na de rectoraatsschool in zijn geboorteplaats, studeerde hij in 1922 af aan het gymnasium in Beckum. Hij studeerde filosofie en theologie in Münster en Freiburg en werd op 3 maart 1928 tot priester gewijd. Hij was eerst drie jaar pastoor in de Mauritiusparochiekerk in Ibbenbüren en acht jaar lang geestelijk rector in de Marienstift Bad Lippspringe. Van eind juni 1939 tot eind 1972 werkte hij 33 jaar in het St Agnes Ziekenhuis in Bocholt. Toen administratief directeur Theodor Lötze in 1941 overleed, kreeg rector Pauls vanwege de oorlog een groot aantal administratieve taken naast zijn werk als ziekenhuispriester. De interne werking van het ziekenhuis, dat sinds het begin van de oorlog een reservehospitaal was, bracht extra werk met zich mee. In de herfst van 1944 werd het militair hospitaal verplaatst naar Velen en kwam er een oorlogshospitaal.

Om de vele transporten van de ziekenzalen naar de schuilkelder te vermijden, werd de kelder van het ziekenhuis in januari 1945 ingericht voor patiënten die een zware operatie hadden ondergaan en patiënten die net waren bevallen. Tegelijkertijd kreeg de Walderholung de functie van een alternatief ziekenhuis, dat moest worden uitgerust met een geïmproviseerde operatiekamer, medische instrumenten, medicijnen, enz. Tijdens de grote aanval op 22 maart 1945 waren er ongeveer 500 mensen in de schuilkelder. Na 2½ uur was iedereen gered, niemand stierf en Rector Pauls was de

laatste die met een kleine groep het in puin liggende ziekenhuis verliet. De volgende nacht kon hij in Gut Hambrock niet eens een stoel of een opstapje vinden om op uit te rusten! Na de oorlog was rector Pauls, naast zijn taken als ziekenhuispastor, ook nauw betrokken bij de wederopbouw van het ziekenhuis. Voor zijn werk werd hij op 29 april 1974 onderscheiden met het Kruis in de Orde van Verdienste van de Bondsrepubliek Duitsland. Ter gelegenheid van zijn gouden priesterjubileum op 3 maart 1978 gaf hij prentjes weg met een groen voorblad waarop alleen het woord "Yes" stond. Zo zag rector Pauls zijn leven: "Voor het verleden" Dank u! Voor wat komen gaat "Ja!" (Dag Hammerskjöld). Hij stierf op 30 november 1979 in Bocholt. De Ernst-Pauls-Weg bestaat sinds 15 juni 1982 in Bocholt bij het St. Agnes Ziekenhuis.

Lit:

- Ernst
  - Pauls, Zerstörung und Wiederaufbau (des St.-Agnes-Hospitals) in: Unser Bocholt, 20e jaargang (1969), H. 2, p.17-28.
- Elisabeth
  - Bröker en Lucy Vollbrecht-Büschlepp, Bürger der Stadt: Prälat Ernst Pauls, Krankenhauspfarrer, in: Unser Bocholt,24.Jg,(1973), Heft 1, p. 15 -17.
- Annemarie
  - Rotthues, Bundesverdienstkreuz für Pralat Pauls, in Unser Bocholt 25.Jg. (1974), H. 3/4, p. 51,
- Elisabeth
  - Bröker u.a., Kriegschronik der Stadt Bocholt 1939-1945, bewerkt door G. Schmalstieg, (Bocholter Quellen und Beiträge, hg. v. der Stadt Bocholt - Stadtarchiv, vol. 7), Bocholt 1995, p. 378. G

Annemarie Rotthues (09.09.10 09:00)

Maria Peiss

Maria Peiss, geboren op 31 januari 1912 in Büchenbeuren in de Hunsrück, ging na haar middelbare school in 1933 medicijnen studeren in Bonn. Haar eerste baan als arts kreeg ze in 1940 in het St Agnes ziekenhuis in Bocholt. Ze werd toegewezen aan het toenmalige hoofd van de chirurgische afdeling, Dr. Jansen. De goede samenwerking met haar baas bewees zijn waarde toen, in december 1944, een peloton Nederlandse mannen dat onder dwang was uitgezonden voor verschansingswerk werd beschoten door laagvliegende vliegtuigen in Werth. Samen met dokter Jansen bracht dokter Peiss uren door in de operatiekamer om de gewonden te helpen. Om te voorkomen dat ze gedwongen zouden worden om loopgraafwerk te doen, gaf Dr. Peiss hen "bijzonder grote verbanden" bij hun ontslag uit het ziekenhuis. Tot haar dood in

1993 schreef een van de gewonden, Ger Knipscheer, haar elk jaar met Kerstmis een wenskaart uit dankbaarheid

WENSKAART EN DANKBRIEF.

Dr. Benölken werd op 31 maart 1945 door de militaire autoriteiten tot burgemeester van Bocholt benoemd. Hij zei tegen Dr. Peiss: "Open een praktijk. Je bent nodig." Bocholt lag in puin en as. Dr. Peiss vond onderdak voor een wacht- en spreekkamer in de Münsterstraße 110. De behandeling vond plaats op of aan een oude keukentafel. Langs de muur stonden dozen met medische instrumenten.

Het gerucht over de chirurgische expertise van Dr. Peiss verspreidde zich in Bocholt. Wanneer kinderen en tieners tijdens het buitenspelen op mijnen stuitten, werd Dr. Peiss onmiddellijk opgeroepen. Voordat ze een auto had, reisde ze naar patiënten op een oude motorfiets. In 1955 bouwde ze een huis aan de Ostwall 56 en bleef haar praktijk uitoefenen tot 1969. Dr. Peiss' verdiensten tijdens de oorlog en vooral in de moeilijke naoorlogse jaren werden door de stad Bocholt erkend in een bedankbrief van 23 oktober 1969: "... en hoeveel tijd en energie u moest opofferen toen u zich na het einde van de oorlog vestigde en meehielp de bevolking onder primitieve omstandigheden medische zorg te bieden, is iets wat maar weinig mensen zich kunnen voorstellen..."

In 1969 ging Dr. Peiss naar de Eifel, waar ze de rest van haar leven wilde doorbrengen. In 1976 keerde ze terug naar Bocholt en hervatte de zorg voor eenzame mensen in het protestantse bejaardentehuis in de Herzogstraße. Ze leefde een zeer teruggetrokken leven en stierf op 27 februari 1993 op 81-jarige leeftijd.

Lit.: Annemarie Rotthues, Das Bürgerporträt. Herinneringen aan Dr. Maria Peiss, in: Unser Bocholt, 45e jaargang (1994), p. 1, pp. 33-34.

Annemarie Rotthues (09.09.10 08:49)

Pestalozzischool Bocholt

Met de ontwikkeling van de woonwijk "Am Erzengel", de woonwijken "Im Osteresch" en "Wagenfeldstraße" en de renovatie van de woongebouwen in de Hochfeldstraße nam het aantal leerlingen op de Clemens-August-Schule vanaf 1965 zo sterk toe dat de school niet langer over voldoende ruimte beschikte. Op 19 juni 1969 besloot de gemeenteraad daarom een gemeenschapsbasisschool met twee leerlingen te bouwen in de Knufstraße. De eerste steen werd op 19 maart 1970 gelegd, het schoolgebouw was half september van datzelfde jaar klaar en de gymzaal eind november. Er waren 8 klaslokalen, 4 groepsruimtes en 3 administratieve ruimtes beschikbaar. Margarete Ossenkamp werd de eerste directrice. De school werd ingewijd op 13 februari 1971 en kreeg de naam Pestalozzischool naar de beroemde Zwitserse pedagoog.

In september 1971 werd de eerste schoolkleuterschool van Bocholt opgericht in een van de vrijstaande paviljoenlokalen. 21 kinderen die de schoolleeftijd hadden bereikt maar aanvankelijk om verschillende redenen niet naar school konden, werden hier voorhereid op de basisschool. De schoolkleuterschool werd in 2005 gesloten. Aan het

voorbereid op de basisschool. De schoolkruiserschool werd in 2000 gesloten. Aan het einde van het schooljaar 1988/89 ging directrice Margarete Ossenkamp met pensioen. Mevrouw Ruth Elster werd haar opvolgster. Op dat moment gingen er 199 kinderen naar de school. Het aantal leerlingen steeg tot 1992 (213) en daalde daarna langzaam. Mevrouw Elster werd in augustus 2003 opgevolgd door schoolhoofd Hans Wessels. Sinds de start van het schooljaar in augustus 2007 is de Pestalozzischool een "open basisschool voor alle dagen". Sinds de start van het schooljaar 2009/2010 maakt de Pestalozzischool deel uit van basisschoolvereniging Diepenbrock.

Lit.: Herdenkingspublicatie over het 25-jarig bestaan van de Pestalozzischool, Bocholt, 1995.

Hans Nienhaus (06.07.10 11:09)

Parochiebibliotheek St Joseph

Veel katholieke parochies hebben een bibliotheek, die de Borromeo-bibliotheek wordt genoemd naar Sint Charles Borromeo.

In de Sint-Jozefparochie is al tientallen jaren zo'n openbare bibliotheek, waar geïnteresseerden boeken kunnen lenen. Deze kerkelijke bibliotheken worden beheerd en bevoorrad door de Borromeo Vereniging, opgericht in 1846 en gevestigd in Bonn.

In 1960 had de bibliotheek ongeveer 2050 boeken. In hetzelfde jaar werd opgemerkt dat de oplage binnen 10 jaar was gestegen van ongeveer 4700 naar 6800 dankzij de goede boekenvoorraad. In 1976 stelde de stad Bocholt een bibliotheekplan op waarin werd bepaald dat de Borromäusbücherei St. Josef verantwoordelijk zou zijn voor de boekenvoorziening van het zuidwestelijke deel van onze stad. Volgens dit plan werd de parochiebibliotheek St. Georg gesloten vanwege de nabijheid van de stadsbibliotheek (die toen nog op de Benölkenplatz gevestigd was) en werd het boekenmateriaal grotendeels overgebracht naar de parochiebibliotheek St. Josef. Hierdoor groeide de voorraad tot ongeveer 7.000 boeken. Met de algemene daling van het aantal uitleningen, bedroegen de boekuitleningen eind 2005 slechts 11.034 delen. De collectie omvat non-fictie boeken, romans, kinder- en jeugdboeken, maar ook muziek- en hoorspelcassettes en cd's. Op dit moment (2006) heeft de bibliotheek 6.135 boeken, 47 cd-roms en 693 muziekcassettes en cd's.

Lit.: Jozefparochie (red.), Festschrift zum 100jährigen Weihejubiläum der Josefskirche, Bocholt 1997.

Johann Telaar (05.05.09 09:03)

St. Ewaldi parochie en kerk

Ss. Ewaldi, parochie en kerk

De wens voor een aparte kerk in de wijk Fildeken en Biemenhorst bestond al in de jaren 1920. Op dat moment behoorde de huidige parochie van St Ewaldi tot de parochie van St Josef.

Er werd gezocht naar een financieel haalbare oplossing voor het stichten van een parochie. In 1934 werd het voormalige warenhuis Schröer op de hoek van de Mühlenweg en de Schützenstrasse te koop aangeboden. Het grote huis werd gekocht en verbouwd tot kerkzaal. Klemens Vehorn, een jonge priester uit de parochie, zorgde ervoor dat liturgische apparatuur en het grote kruis met Christus als koning konden worden gekocht.

De parochie dankt haar naam aan de toenmalige deken Jürgens, een groot bewonderaar van de gebroeders Ewaldi, die aan het eind van de 7e eeuw als missiemonniken actief waren in onze omgeving.

Op 5 juni 1934 werd een provisorische kerk ingewijd met een grote opkomst van de gelovigen. In augustus arriveerde parochierector Anton Hommel en in december 1934 kreeg hij het toen onafhankelijke pastorale district St Ewaldi toegewezen. De definitieve afscheiding van de moederparochie St Joseph werd besloten door het kerkbestuur in 1939, toen er afstand werd gedaan van waardevolle eigendommen om de nieuwe parochie financieel onafhankelijk te maken.

Op 4 april 1941 benoemde de bisschop van Münster, Clemens August Graf von Galen, het pastorale district Ss. Ewaldi tot zelfstandige parochie en Anton Hommel werd pastoor.

Het enthousiasme van de gelovigen voor hun parochie was groot en er ontstonden vele groepen en verenigingen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren er een aantal geschillen met de toenmalige machthebbers. De Corpus Christi-processie werd verboden, de Katholieke Jongemannenvereniging moest worden ontbonden, evenementen georganiseerd door de vrouwengemeenschap en godsdienstonderwijs op scholen mochten niet meer plaatsvinden. In deze moeilijke tijd hielden de parochianen met al hun kracht en loyaliteit stand.

Op 4 advent 1946 vierde pastoor Hommel zijn 25-jarig priesterjubileum en ontving de parochie St. Ewaldi relikwieën uit de kerk St.

In 1948, nadat de oorlog net was afgelopen, werd er een kerkbouwvereniging opgericht. Na vier jaar hadden ze genoeg geld om op 3 maart 1952 de eerste steen te leggen voor een grote kerk. Helpers met schoppen en kruiwagens stonden klaar en het graafwerk werd in slechts een paar dagen voltooid. Op 6 juli 1952 vierde de parochie het leggen van de eerste steen en de inwijding, die werd uitgevoerd door deken Clemens Dülmer.

De eerste steen is afkomstig van een pilaar van de Sint-Joriskerk, die werd verwoest

tijdens het bombardement op Bocholt op 22 maart 1945, en van stukken baksteen uit de gebombardeerde Sint-Jozefkerk. Joseph. Dit was bedoeld om de verbinding te laten zien met de kerk van St George, de moederkerk van Bocholt, en de speciale moederkerk van St Joseph.

Architect Johann Ketteler uit Bocholt was de bouwmeester van de kerk. Op 8 februari 1953 vloog de topping-out krans over de ruwbouw van het gebouw. Vier maanden later, op 12 juli 1953, was de kerk klaar en kon ze voor het beoogde doel worden overgedragen. Namens de bisschop van Münster woonde de aartsbisschop van Lanchow (China), Theodor Buddenbrock, de inwijding bij.

Zes jaar later, op de 25e verjaardag van de parochie, werden vier klokken ingewijd en in de toren geïnstalleerd. Ondertussen was de noodkerk van de Ewaldi-parochie op de hoek van de Mühlenweg en de Schützenstraße omgebouwd tot herberg. Het werd ingewijd en overgedragen op 11 juni 1960. Het werd gebruikt voor parochiebijeenkomsten en evenementen totdat de nieuwe parochiezaal in de Schwertstraße werd gebouwd.

Op 13 december 1967 overleed pater Anton Hommel na een kort ziekbed en werd op 16 december 1967 begraven op het kerkhof met een grote opkomst van de gelovigen. Het nieuwe orgel, dat op 23 december 1967 plechtig werd ingewijd, werd voor het eerst bespeeld tijdens het requiem.

Op 28 april 1968 werd Albert Bettmer benoemd als nieuwe pastoor van de parochie van St. Ewaldi en ingewijd.

In 1970 werd de kerk grondig gerenoveerd. Het koor werd verbouwd volgens de richtlijnen van de liturgische hervorming van het Tweede Vaticaans Concilie in 1964.

Op 9 juni 1974 vierde de parochie van St Ewaldi haar 40-jarig bestaan. Op dat moment had ze ongeveer 8000 leden.

Op 3 juni 1984 bestond de parochie van Ss.Ewaldi 50 jaar. In een plechtige hoogmis, die werd bijgewoond door de regionale bisschop Alfons Demming uit Münster, zong het kerkkoor onder andere een Bruckner-mis. Daarna volgde een ceremonie in een grote tent op het kerkplein met een receptie voor de eregasten en de gemeente.

Kl. statistieken van de Ewaldi-parochie (uit de parochiekroniek):

Januari 1972 eerste kerstlied door de misdienaars

1.3.1975 eerste dienst van communiehelpers

8 - 14 november 1976 Eerste oecumenische Bijbelweek met de Apostelkerk

17.5.1981 Bedevaart naar Keulen, St. Kunibert, naar de beenderen van de heilige Ewaldi broeders

3.7.1983 Kathedraalbedevaart naar Münster

5 - 13 oktober 1984 Bedevaart naar Rome

Lit:

Feighofen

- , Erika: 50 Jahre Kirchengemeinde Ss.Ewaldi.Versuch eines kurzen Überblicks in "Unser Bocholt" Jg.35 (1984), H.4, p.25-32.

Chronik

- Ss.Ewaldi, Ordner Jubiläen.

Irmgard Winking (31.05.10 16:35)

— Pfarrer-Anton-Hommel-Weg

Dit pad is bedoeld om de eerste priester van de parochie van Ss. Ewaldi, Anton Hommel (1896-1967).

Lit:

Gerhard Schmalstieg, Straßennamen in Bocholt nach nur hier bekannten Personen, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 4, pp. 53-72.

Wilhelm Seggewiß, Bocholter Straßen erzählen Geschichte, in: UNSER BOCHOLT Jg. 39 (1988), H. 2, p. 55.

(05/05/09 09:08)

— Pfarrer-Becking-Straße

De straat kreeg op 2 maart 1994 de naam Pfarrer-Becking-Straße ter nagedachtenis aan de stichtende pastoor Heinrich Becking (1891-1973) van de Hl.-Kreuz-Gemeinde.

Lit:

Gerhard

- Schmalstieg, Straßennamen in Bocholt nach nur hier bekannten Personen, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 4, p. 53-72.

(05/05/09 09:13)

— Pfarrer-Quade-Weg

Dit pad herdenkt de pastoor en ereburger van de stad Bocholt, Gustav Quade (1892-1979).

Lit:

Gerhard

- Schmalstieg, Straßennamen in Bocholt nach nur hier bekannten Personen, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 4, p. 53-72.

Wilhelm

- Seggewiß, Bocholter Straßen erzählen Geschichte, in: UNSER BOCHOLT Jg. 40 (1989), H. 3, p. 64.

%

\$6

(06/05/09 12:16 pm)

— Pfarrer-Wigger-School

De veelbewogen geschiedenis van de Pfarrer-Wigger-Schule Suderwick - die is voortgekomen uit de katholieke basisschool van Suderwick - is al eeuwenlang verbonden met de al even veelbewogen geschiedenis van de gemeenschap van Suderwick. De school is vernoemd naar de verdienstelijke priester van de katholieke parochie van Suderwick die in 1955 overleed.

Na de Dertigjarige Oorlog, die een vaste grens creëerde tussen Dinxperlo in de (Nederlandse) Staten-Generaal en de nederzetting Suderwick in het prinsbisdom Münster, kreeg Suderwick een eigen pastoor, Ignatz Busch, die er in 1675 een school vestigde in opdracht van de prins-bisschop van Münster, Christoph Bernhard von Galen. De eerste leraar is niet bekend, Ignatz Busch gaf waarschijnlijk eerst zelf les.

In 1791 had Suderwick een katholieke "grensschool", die bezocht werd door Duitse en Nederlandse kinderen. Het eerste schoolgebouw werd in 1814 gebouwd en de eerste bekende leraren waren Reiner Koeners en Anton Mümken. Zij waren, net als de volgende leraren, leerlingen van de Münster schoolhervormer Bernhard Overberg.

Tot 1854 gingen ook Nederlandse katholieken naar de Sint-Michielskerk in Suderwick en stuurden hun kinderen naar de katholieke school. Paus Pius VII verordonneerde

echter de oprichting van een onafhankelijke katholieke parochie in Dinxperlo-Bredenbroek in 1821 en vanaf dat moment gingen de Nederlandse kinderen naar hun eigen school.

Van de lange rij leraren in Suderwick springt August Brunsmann eruit. Hij gaf vanaf 1895 meer dan 25 jaar les in Suderwick en leverde een grote bijdrage aan de gemeenschap en de school. Hij werd in 1922 opgevolgd door Georg Hoppe en in 1945 nam leraar Max Golombowski de leiding van de school over onder extreem moeilijke omstandigheden. Het schoolgebouw was verwoest en de katholieke kinderen kregen les op de protestantse basisschool. Pas in 1948 kreeg de school weer een eigen gebouw.

Op 23 april 1949 werd West-Suderwick bij besluit van de geallieerden van Duitsland afgescheiden en werd het deel van Nederland. De Sint-Michielskerk en de katholieke basisschool bevonden zich nu op Nederlands grondgebied. De Duitse kinderen gingen nu naar Nederlandse scholen. De gemeente Suderwick bouwde haastig een klaslokaal in de protestantse school voor de eerste vier klassen, terwijl de hogere klassen naar de school in de Michaëlskerk bleven gaan. In 1952 mochten alle leerlingen weer naar deze school.

Het hoofd van de school was nu een Nederlandse ambtenaar. Leraar Golombowski verliet de school om deze reden in 1953. In Paul Brügge uit Bocholt vond de gemeenschap een leraar die bereid was deze moeilijke positie op zich te nemen. Zijn kennis van de Nederlandse taal maakte het voor hem gemakkelijker om met de Nederlandse autoriteiten om te gaan. Westsuderwick keerde in 1963 terug naar de Bondsrepubliek Duitsland.

In 1966 kreeg de school na de afbraak van het oude schoolgebouw uit 1933 een nieuw gebouw op dezelfde plaats, aanvankelijk met twee klaslokalen en bijlokalen, maar al een jaar later moesten er nog twee klaslokalen bijgebouwd worden vanwege het groeiende aantal leerlingen.

Bij de schoolhervorming van 1968/69 werden de klassen 1 tot en met 4 van de school een gemeenschapsbasisschool en de klassen 5 tot en met 9 aanvankelijk een gemeenschapsmiddelbare school, maar werden later overgeheveld naar de moderne middelbare school van Lowick. Schoolhoofd Paul Brügge verhuisde naar de Josefschule in Bocholt en mevrouw Hildegard Ostermann, later Schouwenburg, nam de leiding van de school over in 1972.

Veel kinderen uit Suderwick gingen al jaren naar de Nederlandse kleuterschool, zodat ze tweetalig opgroeiden. In 1963 hadden de Duitse ouders zelfs het idee verworpen om een kleuterschool in Suderwick te bouwen vanwege de positieve ervaringen met de Nederlandse kleuterschool. De school nam daarom Nederlands als vak op in het curriculum. Het eerste contact tussen alle schoolhoofden in Dinxperlo en Suderwick vond al plaats in 1973, wat vervolgens leidde tot een groot aantal gezamenlijke grensoverschrijdende activiteiten.

Vanwege de toename van het aantal leerlingen werden in 1995/96 twee schoolpaviljoens met in totaal drie klaslokalen gebouwd, die later permanent werden

uitgebreid.

Aan het einde van het schooljaar 1999/2000 droeg mevrouw Schouwenburg de leiding van de school over aan mevrouw Marianne Sanderhaus.

Vandaag de dag huisvest de school 4 klassen en heeft het een naschoolse opvang en een open jeugdclub voor toezicht in de middag. De school werd gesloten aan het begin van het schooljaar 2010/2011.

Lit:

Alois Tekotte, Scholen in het district Liedern-Werth, Bocholt, 1966.

Theo Behrens, Über Schulkampf und Schulfrieden, in: Unser Bocholt, 55.Jg, 2004, pp. 53-54.

Hildegard Schouwenburg, ... en de toenadering gaat verder, ibid. p.57-58.

Kroniek van de Pfarrer-Wigger-School 1945 - 2007 in de Pfarrer-Wigger-School, Bocholt-Suderwick.

Hans Nienhaus (05.07.10 15:25)

— St Joseph's parochiezaal

Sinds 1908 had de parochie van St. Josef een parochie- en jeugdcentrum aan de Hohenzollernstrasse 48, dat de naam Vereinshaus St. Op 1 juli 1937 werd het gebouw gesloten door de toenmalige autoriteiten. Tijdens de oorlog werd het gebruikt als opslagruimte voor graan en uniformen. Op 4 maart 1945 werd het gebouw getroffen door een bombardement. Na de oorlog, op 28 juni 1953, werd op dezelfde plaats de eerste steen gelegd voor de wederopbouw van het gebouw. Het werd op 4 juli 1954 door de kerk ingewijd.

In maart 1987 werd besloten om een nieuw parochiehuis bij de kerk te bouwen. Het oude clubhuis werd verkocht om het nieuwe gebouw te helpen financieren.

Na een architectuurwedstrijd werden de planning en de bouw gegund aan de heren Kresing en Teepe uit Münster. De eerste steen werd gelegd op 26 april 1992 en het gebouw werd officieel geopend op 29 november 1992. Naast groepsruimten, een parochiezaal en een keuken herbergt het gebouw ook de parochiebibliotheek.

Lit:

Herdenkingspublicatie ter gelegenheid van de 100e verjaardag van de kerkwijding. Kerkkalender Bocholt 1958.

Johann Telaar (06.05.09 12:32)

Parochiekerk Maria Trösterin Mussum

De eerste kapel in Mussum werd in 1671 gebouwd op het landgoed Niedermöller-Kapellemann. Het heette "Onze-Lieve-Vrouwekapel". De huidige eigenaar van de boerderij gebruikt nog steeds de bijnaam "Chapelman".

Ten tijde van de bouw behoorden de katholieke gelovigen in Mussum nog tot de parochie Sint-Joris. De toenmalige pastoor, Ernst-Ignaz Busch, liet de kapel bouwen zodat de gelovigen uit Mussum, Liedern en Lowick hun zondagsplicht konden vervullen en onderwezen konden worden in de godsdienst. De kapel werd echter enkele tientallen jaren later afgebroken.

In 1897 werd Mussum afgescheiden van de oorspronkelijke parochie St George en toegewezen aan de nieuwe parochie St Joseph. De weg "Mussumer Kirchweg" beschrijft vandaag de dag nog steeds de route die de gelovigen naar de nieuwe kerk namen.

Toen de Sint-Jozefkerk op 22 maart 1945 werd verwoest, werd eerst in het pakhuis van de boerencoöperatie en later in de hal van het restaurant "Mussumer Mühle" een noodkerk ingericht. Karl Wiedehage, de toenmalige pastoor van St. Josef, nam tijdelijk de pastorale zorg in de parochie over. Nog voordat de zaal klaar was voor de kerkdienst werd de priester tijdens een nachtelijke overval neergeschoten door plundersaars en stierf op 30 juni 1945.

Op aandringen van de gelovigen om een eigen kerk te hebben, werd in augustus 1947 de kapelvereniging opgericht. Talrijke giften en persoonlijke bijdragen maakten het mogelijk om op 8 augustus 1949 de eerste steen te leggen van de kerk, die ontworpen was door de architect Kösters uit Münster. De kerk "Maria, Trösterin der Betrübten" werd op 25 mei 1950 door hulpbisschop Roleff ingewijd in aanwezigheid van een groot aantal mensen.

In 1964-1966 werd de kerk verbouwd en uitgebreid vanwege de toegenomen bebouwing in Mussum. De ramen en het koor werden opnieuw ontworpen en de herinrichting van het koor was gebaseerd op de voorschriften voor de reorganisatie van de liturgie van het Tweede Vaticaans Concilie, die van kracht werden op de eerste zondag van de vastentijd 1964. Het altaargedeeelte werd ontworpen met deze aspecten in gedachten. Architect Bernd Kösters en Josef Baron zijn de verantwoordelijke ontwerpers.

Het beeld van de Moeder Gods is vanzelfsprekend aanwezig in een Mariakerk. De beeldhouwer Emil Ebert creëerde het beeld van een beschermende mantelmadonna,

onder wiens mantel de congregatie wordt beschermd.

Het kruis boven het altaar toont de gekruisigde Jezus. Een balk van iepenhout dient als dwarsbalk voor dit 2,80 meter hoge kruisbeeld. Dit werk is gemaakt door de beeldhouwer Johannes Paschker.

De eenvoudige ramen zijn ontworpen door de kunstenaar Lucy Vollbrecht-Büschlepp.

Na verloop van tijd werd de naam van de kerk veranderd in "Maria Trost" en later in de huidige naam "Maria Trösterin".

Het aantal inwoners van de parochie was nu gestegen tot ongeveer 2000. De parochianen drongen aan op onafhankelijkheid en afscheiding van de Sint-Jozefparochie. Op 1 oktober 1952 werd de kerk aanvankelijk een parochiehoofd en op 1 oktober 1955 werd ze verheven tot een onafhankelijke parochie.

Pastoor Bernhard Hecker was de eerste parochiehoofd die in 1952 aantrad. Na zijn dood in september 1954 werd hij opgevolgd door pastoor August Sellenscheidt, die in september 1982 met pensioen ging. De huidige pastoor, Hubert Oelgemöller, werd ingewijd op 26 september 1982.

Als gevolg van extra gemeenschapswerk werd een aparte begraafplaats aangelegd, die nog steeds door de parochie Maria Trösterin wordt beheerd. De eerste begrafenis op de nieuwe begraafplaats vond plaats op 14 april 1951. Ook de twee overleden pastoors Bernhard Hecker en August Sellenscheidt vonden hun laatste rustplaats op de parochiekerkhof.

Lit:

Ursel

- Jost, 50 Jahre Pfarrgemeinde Maria Trösterin in Mussum.

Waltraud

- Liebrand, Kunst in der Kirche Maria Trösterin. Uit: Herdenkingspublicatie bij het 50-jarig bestaan van de parochiekerk Maria Trösterin, Mussum 2000.

Johann Telaar en Leo Engenhorst (14.09.10 11:01)

Plaggeneskultur

Bij deze teelttechniek werden stukken grond, pluggen genoemd, uitgesneden, vermengd met mest en over het land verspreid als meststof. In Westmünsterland werd de bovenste laag grond met wortels en kruid verwijderd tot een dikte van enkele centimeters, voornamelijk van heide en minder vaak van grasland of bos. De pluggen werden voornamelijk op twee manieren met mest vermengd: ten eerste werd het

gebruikt als strooisel in de stallen, en ten tweede werd het samen met mest in

gebruikt als strooisel in de stallen, en ten tweede werd het samen met mest in mestputten of op composthopen aan de rand van de velden gelegd.

Er was meer dan tien keer zoveel heide nodig om de Esch-gebieden voldoende te bevoorraden. Plaggeneschkultur werd rond 950 na Christus geïntroduceerd, ongeveer tegelijkertijd met de intensieve, "perpetuele" teelt van winterrogge, waarvan de jarenlange ononderbroken monocultuur nu regelmatige bemesting vereiste. Sinds de komst van chemische bemesting rond 1900 heeft deze dure teelttechniek aan belang ingeboet.

Zie ook: Kamp, Mark.

Lit:

Paul

- Heinrichs, Die Heide.
- Entstehung, Geschichte und Vergehen einer Heimatlandschaft, in: UNSER BOCHOLT Jg. 18 (1967) H. 1, p. 24-29.

Erhard

- Mietzner, Esch, Kamp, Heide, Mark .... Notes on an old farming economy, in: UNSER BOCHOLT Jg. 55 (2004) H. 3, p. 34-41.

Dr. Thomas Behrens (06.08.10 11:08 uur)

Neem contact met ons op

Oliver Brenn

Kultur und Archiv

Kultur und Bildung

[Stuur e-mail](#)

[+49 2871 953-2174](#)

Over de stadsencyclopedie

Stadt Bocholt - Der Bürgermeister

Kaiser-Wilhelm-Straße 52-58, 46395 Bocholt

www.bocholt.de

Instagram: @stadt.bocholt | Facebook: fb.com/stadt.bocholt

De stadsencyclopedie werd in 2003 door een werkgroep onder leiding van de toenmalige stadsarchivaris Dr. Hans-Detlef Oppel gelanceerd en aan het publiek gepresenteerd.

Interessante artikelen en bijdragen werden verzameld uit verschillende publicaties, waaronder het lokale tijdschrift "Unser Bocholt" van Bocholt, dat nog steeds regelmatig wordt uitgegeven door de Verein für Heimatpflege.

© Bruno Wansing